

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum quidquid Deus vult ex neceßitate velit. artic. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

primario mouens, & ea quae sunt ad finem, quaetalia, concurrant tamquam obiectum mouens secundario, praesupposita videlicet motione finis. Ratio vero huius diuersitatis, inter voluntatem nostram & diuinam, est: Quoniam ea quae sunt ad finem, cognoscuntur a nobis in ipsismet, ab eisdemque desumimus cognitionem illam: Deus autem ea, quae sunt ad finem, non cognoscit in ipsis rebus, sed in sua essentia: quo fit, ut cognitio nostra sit quasi illorum instrumentum, quo influunt in voluntatem, cognitio vero diuina nullo modo est illis tribuenda, ut per illam quasi influere dicatur ad volitionem, quam de illis Deus habet, sed essentiae est tribuenda.

Circa responsionem ad tertium animaduertendum est, rem, quae non existit in volente, duobus modis posse ab eo esse volitam. Vno, tamquam aliquid cedens in commodum & vtilitatem volentis: atque eiusmodi volitio oritur ex indigentia volentis, neque potest conuenire Deo. Alio, tamquam aliquid cedens in commodum alterius, ita tamen ut volentem deceat velle illud alteri: quo pacto misericors, liberalis, & magnificus vult impertiri aliis bona sua, ipsum tamen decet id ita velle. Hoc igitur modo Deus vult alia se in commodum & vtilitatem aliorum: decet tamen Deum id ita velle, ceditque in laudem & honorem bonitatis ipsius, atque ad suorum attributorum manifestationem. Quo fit, ut ex sua liberalitate & munificencia propter se ipsum illa velit in vtilitatem & commodum aliorum. Licet ergo in Deo ratio attingendi per volitionem res alias a se, sit bonitas ipsius: non tamen solum suam bonitatem intendit, sed etiam commodum, atque vtilitatem aliorum. Etenim nonnullae res creatae, ex Dei intentione & volitione, fines sunt quarundam aliarum creaturarum, in quarum commodum illas alias vult, propter suam tamen bonitatem. Quibus ergo radix prima, finisque vltimus, propter quem Deus vult alia a se, sit ipsius bonitas: non tamen, cum re vnam alteri vult, nudam suam bonitatem intendit, ut agrotus in sumenda portione amara nudam sanitatem, sed simul etiam commodum & bonum rerum, quibuscumque misericordia & magnificencia vult, procurat.

Deus quo pacto vult, et amet alia a se.

ARTICVLVS III.

Vtrum quicquid Deus vult, ex necessitate velit.

REMITTIT. Diuus Thomas distinctionem illam necessitatis, absolutae scilicet, & ex hypothesi, statuitque hanc generalem conclusionem. Deus aliquid vult necessitate absoluta: non tamen omne, quod vult, vult necessitate absoluta: quam tribus sequentibus conclusionibus explicat.

Prima est. Deus quid vult necessitate absoluta.

Prima est. Deus necessitate absoluta suam essentiam atque bonitatem esse vult. Siue autem D. Thomas eam intelligat de necessitate quoad speciem actus, ut interpretatur Caietanus, & innuere videntur probationes D. Thomae, tum hoc loco, tum primo contra gentes cap. 80. siue etiam quoad exercitium, vera est conclusio, sufficienterque probatur rationibus quibus 1. 2. q. 10. art. 2. ostendimus voluntatem nostram necessarium, quoad exercitium actus, diligere Deum clare visum. Confirmari etiam potest, quoniam in Deo formaliter est volitio realis, ut art. 1. ostensum est: ergo necessitate absoluta ei conuenire debet: respectu igitur alicuius obiecti: at non alterius quam essentiae & bonitatis diuinae: comparatione: ergo Deus vult suam essen-

tiam & bonitatem esse necessitate absoluta, non solum quoad speciem actus, sed etiam quoad exercitium. Prima consequentia probatur, quoniam si volitio realis, quae formaliter est in Deo, necessitate absoluta ei non conueniret, potuisset absolute non esse, ac proinde esset quid distinctum ex natura rei ab essentia, quod diuinae simplicitati repugnat. Praeterea compararetur essentia cum ea, tamquam potentia cum suo actu, accidentaliterque diuinae essentiae conueniret: quae omnia cum natura diuina & perfectione eius manifeste pugnant. Secunda vero consequentia ex eo est nota, quoniam contradictionem implicat, esse rationem formalem volitionis, & nullius obiecti esse volitionem. Minor vltimius assumpta, & vltima consequentia, probatione non indigent.

Secunda conclusio. Deus alia a se absolute necessitate non vult.

Secunda conclusio ita se habet. Deus alia a se necessitate absoluta non vult. Haec est de fide, ut patet ex illo ad Ephes. 1. In quo nos sorte vocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae, & ex plerisque aliis testimoniis. Scripturae sacrae. Probat ut verum ratione, quoniam Deus vult alia a se propter suam bonitatem tamquam ob finem: sed qui vult finem non necessarium vult ea, quae sunt ad finem, nisi talia sint, ut sine illis finis esse nequeat: cum ergo essentia & bonitas diuina esse possit sine aliis, siquae secundum se perfectissima, & nulla ex aliis rebus perfectio ei accrescat: fit, ut licet Deus suam essentiam atque bonitatem necessitate absoluta velit, alia tamen a se non necessarium, sed liberè velit.

Quo loco animaduertendum est, quamuis ea, sine quibus finis esse non potest, non soleant comparari inter absolute necessaria, sed inter necessaria ex hypothesi, si finis sit futurus, idque propterea quod finis non soleat esse quid absolute necessarium in re tamen proposita, quia essentia, diuinaque bonitas, non solum necessaria est secundum se, sed etiam necessarium est a Deo volita, sane si creaturae, quae propter eam sunt volitae, tales essent, ut sine illis essentia diuina esse non posset, non solum necessitate absoluta forent, sed etiam volitae essent a Deo eadem necessitate: quemadmodum finis ipse necessarium est secundum se, & necessarium Deo volitus.

Animaduertendum est deinde, si essentia diuina esse non posset sine creaturis, tunc sane necessarium esset volita, non solum secundum se, sed etiam tamquam finis creaturarum, quae propter eam necessarium essent volitae. At quia esse potest sine illis, licet re ipsa volita sit tamquam finis creaturarum, eod quod creaturae re ipsa propter eam sunt volitae: potuit tamen esse volita secundum se absolute, ita ut neque comparatione actus voluntatis diuinae, quo est volita (comparatione cuius nec habet, nec potest habere rationem finis) neque etiam comparatione creaturarum rationem finis haberet.

Tertia conclusio est. Deus alias res a se vult necessitate non absoluta, sed ex hypothesi. Haec probatur, quoniam cum Deo omnis mutatio, vicissitudoque umbrae repugnet, utique postquam res semel sunt volitae, non possunt non esse volitae, ut q. 14. artic. 13. disp. penultima ostensum est.

Tertia conclusio. Vult Deus alia a se necessitate incomparabilitate.

Contra id quod D. Thom. in probatione secundae conclusionis affirmat, nempe ex creaturis nihil bonitatis & perfectionis Deo accrescere, possumus argumentari. Quoniam creaturae sunt volitae a Deo propter diuinam bonitatem, & comparatione eiusdem se habent ut media ad finem, ut dictum est: ergo ex illis aliqua saltem vultas, & commodum in Deum redundat. Patet consequentia, quia medium, quae

qua tale, nihil aliud est, quam vtile ad finem.

Confirmatur. Confirmatur, quia cum creatura non sint media necessaria ad bonitatem diuinam, si non essent vtilia, nullo modo ei vt fini deseruirent, ac proinde ad diuinam bonitatem tamquam ad finem non ordinarentur.

Pro solutione huius dubij meminisse oportet duarum aliarum acceptationu boni, quae supra q. s. explicatae sunt. Nempe boni transcendentis, quod formaliter significat entitatem perficientem id, cuius dicitur bonu, & boni vt est idem quod conueniens, quo pacto sumptu est obiectu voluntaris, formaliterque significat relationem conuenientis. Quo pacto dicitur, non solu de bonis transcendentibus finitis, sed etia de negationibus: natum naque non fuisse, esset bonu iudae, vt ea ratione euaderet tot, ac tam extrema mala. Atq; hoc modo vtilitas mediorum ad fines dicitur bonitas: bonum quippe hoc modo sumptu est, quod diuiditur in vtile, delectabile, & honestum, vt ibidem explicatum est.

His ita constitutis, si argumentum propositum contendant, ex creaturis prouenire Deo aliquod bonum in priori acceptione, quasi Deo secundum se perfectio aliqua, & commodum illo modo accrescat, falsum omnino ac impossibile probare contendit, vt patet. Vt tamen res haec dilucidius intelligatur, animaduertendum est: Sicut potentia animae ordinantur ad essentiam tamquam ad finem, vt scilicet per eas essentia exercere possit operationes sibi accommodatas: non e contrario, essentia ordinatur ad potetias: ita creaturas omnes ad essentiam & bonitatem diuinam tamquam ad finem ordinari, vt nimirum in eis diuina bonitas & sapientia, caeteraq; attributa splendeant, atque ita cedant creaturae in laudem, & gloriam Dei. Inter haec tamen est discrimen, quod potentiae sunt perfectiones essentiae animae eidem inherentes, quibus sublati nullo modo secundum se perfecta esse poterit: eaque de causa commodum ex illis vtilitatemq; sibi, vel suo supposito, intrinsecam recipit. Creaturae vero non sunt formaliter in Deo, neq; Deus, qui sibi est sufficientissimus, & quicquid ab eo emanare potest, habet in se ipso altissimo eminentissimoque modo, eis indiget, quasi ex illis perfectionem aliquam, commodum, aut vtilitatem in sese recipiat. Quod enim vtilis sint, vt in eis diuina bonitas, & sapientia splendeat, non in Dei perfectionem ac bonum, sed ipsarummet cedit. Etenim vtilitas haec ipsarum est perfectio, non Dei: decet tamen Deu ita splendere in suis creaturis, eisque tam largi communicari: licet id ipsum non facere, eu non dedecet, sed in se ipso sine creaturis, perinde ac cu creaturis, sit sufficientissimus, & perfectissimus. Quare cum fecerimus quae praecipua sunt nobis, aliiq; bona opera nostra contemplan- do, glorificauerim Patrem nostrum, qui in caelis est, dicere possumus, Serui inuiles sumus: quia ex his omnibus nulla vtilitas commodumve prouenit Deo, sed nobis, quorum perfectio & commodum est, praeter praemium, quod in alia vita speramus, facere, quae praecipua sunt nobis, exhibendo aliis materiam & causam, vnde Patrem caelestem glorificare possint.

F Quod si argumento proposito solum contenderetur, in creaturis esse bonitatem, iuxta posteriorem acceptiorem boni, Dei comparatione, hoc est, esse rationem conuenientis, vt Deus in illis splendeat, ostendatque potentiam, sapientiam, & bonitatem suam, atque vt ita in laudem & gloria ipsius redundent, eaque ratione cadere sub obiectum voluntatis diuinae: concedendum id esset, neq; inde aliquod sequeretur absurdum. Licet enim finis sit ratio vo-

Molina in D. T. bon.

A lendi media propter finem, in ipso tamen medio requiritur sua quoque bonitas, hoc est, vtilitas, atque accommodatio ad finem, vt sit volitu propter finem. Quare vtilitas medij est etiam suo modo ratio, quod terminet volitionem, qua est volitu propter finem. Porro bonitas, hoc est, ratio conuenientis, quae cernitur in creaturis comparatione Dei, non solum non est perfectio Dei, sed neque tanta bonitas, quae aut necessitatem volendi eam afferat Deo, aut indecentiam, si nullas velit esse creaturas.

B Ad argumentum ergo propositu, si quod primo loco dictum est intendat, concessio antecedente, neganda est consequentia. Ad probatione dicendum est, vtilitatem medij esse quidem bonitatem ipsiusmet medij, iuxta posteriorem acceptiorem boni, quam habet comparatione finis: attamen neque esse bonitatem ipsius finis, neque in commodum & perfectionem aliquam finis cedere, quando finis ipse iam secundum se ipsum omni ex parte perfectus existat, vt cernitur in re, de qua disputamus: quin potius deseruire tunc medium, vt in eo splendeat bonitas & perfectio, qua finis ipse habet iam in se ipso, esse commodu & perfectionem ipsius medij, hoc est, creaturarum omnium, in quibus attributa Dei splendent, vt explicatu est: quod cedit ulterius in commodum creaturarum mente praeditarum, quae inde Deum, attributaque illius agnoscunt, atque inde in laudem & honorem Dei excitantur. Dixi, vtilitatem medij non cedere in commodum & perfectionem aliquam finis, quando iam finis secundum se ipsum omni ex parte perfectus existit: quoniam si vtilitas medij sit, vel vt finis actu existat: quo pacto vtilitas portionis ordinatur ad efficiendam sanitatem: vel vt finis iam existens, aliquid perfectionis ulterius acquirat: quo pacto potentia animae ordinantur vt anima, eiusve suppositum, per eas consequatur perfectionem suarum operationum: tunc vtilitas medij cedit in commodum & perfectionem finis, quam per illud medium consequitur.

D Ad confirmationem dicendum est, creaturas habere quidem vtilitatem explicatam comparatione finis vltimi, bonitatisque diuinae: non tamen, quae in commodum & perfectionem aliquam diuinae bonitatis cedat, vt dictum est.

E Obiicias nihilominus, Deus de iustitia iustorum, & conuersione impiorum gaudet, iuxta illud Proverb. 8. *Deliciae meae esse cum filiis hominum*: quod intelligitur de habitatione per gratiam, & dona hominibus diuinitus infusa: ergo ex iustificatione nostra, quam propter suam bonitatem efficit Deus, aduenit Deo aliquod gaudium, quo, tamquam actione sibi interna, formaliter gaudere dicitur, ac proinde aliqua perfectio Deo accrescit.

F Ad hoc tamen argumentum, concessio antecedente, neganda est consequentia. Vt enim velle creaturas, nullam perfectionem addit supra actum, quo Deus se ipsum vult esse, ac diligenti gaudium de bono nostro nullam dicit perfectionem supra gaudium Dei de se ipso, sed solum superaddit respectu rationis ad bonum nostrum. Neque respectus ille aduenit Deo ex tempore: ex aeternitate enim gaudet de bono nostro, quod prauidet futurum in tempore.

Quod si obiicias rursus, si Deus non voluisset alia a se in eo nec fuisset misericordia, nec liberalitas, nec magnificentia: quae tamen diuinae sunt perfectiones simpliciter: ergo ex volitione aliarum rerum aliqua perfectio resultauit in Deo. Neganda erit maior propositio: cu enim Deus per essentiam

Solutio obiectio.

Satisfit confirmatione.

Alia obiectio.

Solutio.

Argumentu aliud.

Diluitur. Magnificen-

ita & liberalitas diuina non pidentur in creaturis.

fit misericors, & magnificus, imò fit ipsa misericordia, & magnificentia, esto actus voluntatis diuinae nullum respectum haberet ad creaturas, quo uellet eis bona impertiri, leuareque a miseria, esset per essentiam suam misericors & magnificus ex se & suapte natura. Nos uero, quibus eiusmodi perfectiones ac virtutes non conueniunt per essentiam, nisi actum earum eliciamus, eiusmodi virtutibus & perfectionibus careamus necesse est.

Circa responsionem ad quartum & quintum nonnulla animaduertenda sunt. Primum est, voluntatem diuinam esse causam necessariam, quia necessarium existit: non uero quoddam necessarium quicquam efficiat. Est enim causa libera, meliusque ita appellatur, quam causa contingens, ut q. 14. art. 13. disp. 10. dictum est.

Secundum est, in voluntate diuina non esse potentiam, ut ita dicam, ad aliquid reale in se habendum, quo efficere, aut non efficere uelit res ad extra, sed esse potentiam actualem ad liberè efficiendum, aut non efficiendum quicquid uult: uelleque efficere, aut uelle non efficere, nihil addere supra actum uolendi, quo uult suam essentiam esse, & quo seipsum diligit, nisi respectum rationis, ut dictum est.

Tertium est, causam liberam non indigere aliquo, quo in alteram partem contradictionis determinetur, sed per se ipsam sese determinare posse. Libertas namque in eo est posita, quod causa ipsa libera pro sua innata libertate, in quam partem uoluerit se inflectat. Quod si causa libera secunda, seu creata sit, determinat se ad uolendum, uel nolendum, producendo in se ipsa ex actibus, ad quos secundum se est in potentia, cum quem mauult elicere. Si uero sit causa prima, sine productione alicuius actus, ad quem sit in potentia, per actum tamen, quo se naturaliter diligit, & qui est idem cum diuina essentia, determinat se ad uolendum, aut nolendum, superueniente solo respectu rationis comparatione obiecti, quod uoluit, aut noluit, ut saepe diximus.

Circa responsionem ad sextum animaduertendum est, Deum se omnino necessarium, cum naturas omnium rerum, quae quacumque ratione esse possunt, tum complexiones earum necessarias tum etiam quodam singulari contingentes indifferenter esse & non esse possint, quod necessarium in idem est, tum de huiusmodi complexiones omnes contingentes secundum esse futurum, sub conditione tamen & hypothese, quod hos uel illos ordines rerum uelit condere. Exceptis tamen complexionibus, quae a libero arbitrio creato pendunt: has enim licet non liberè, sed necessitate naturae sciat etiam illo modo, ex altissimo modo, quo in se ipso liberum arbitrium creatum comprehendit, si tamen contrario modo, ut possunt, essent futurae, eadem necessitate cognosceret etiam eas ita futuras esse, & ob id non necessarium omnino nouit illas esse illo modo futuras, cum potuerit aliud scire: tamen si non liberè scierit illas esse futuras. Complexiones uero contingentes, futuras esse absolute hoc uel illo modo, nouit liberè post liberam determinationem voluntatis, quae statuit creare eum ordinem rerum, quem creare constituit. Haec omnia ostensa sunt q. 14. art. 13.

Causa libera qua ratione seipsa determinat.

Cur Deus multa necessaria sciat, quae non necessaria sunt esse.

Ratio autem quare sciat necessarium ea omnia, quae numerata sunt, non uero uelit res necessarium, haec est. Quoniam cognoscit illa omnia, tum quatenus sunt in ipso eminenter, tum quatenus per suam omnipotentiam esse possunt, uel certe quatenus ex illimitata perfectione sui intellectus in seipso comprehendit, in quam partem arbitrium creatum se

A inflectit: non est autem in eius potestate, ut res non sint in ipso eminenter, uel ut omnipotentia ipsius esse non possint, uel denique ut infinita atque illimitata perfectione sui intellectus non comprehendat illo modo liberum arbitrium creatum: & ideo necessarium scit ea omnia. Quoniam uero uoluntas diuina, liberè uolendo, aut nolendo res, causa est ut sint, uel non sint, fit, ut non necessarium eas uelit, sed liberè & consequenter, ut non necessarium sciat esse absolute futuras.

ARTICVLVS IV.

Vtrum uoluntas Dei sit causa rerum.

DISPUTATIO I.

Conclusio Diui Thomae est. Deus causa rerum efficiens est per suam uoluntatem: non tamen ex necessitate naturae.

Notat uero Caietanus hoc loco, Ferraricus 2. contra gentes capit. 23. duobus modis posse intelligi agens aliquod agere ex necessitate naturae: uno, ita ut agere ex necessitate naturae idem sit, quod agere non per cognitionem & uoluntatem, sed per aliquod aliud principium. Altero, ut sit idem, quod agere non liberè, siue actio fiat per uoluntatem & cognitionem, siue non item. Licet autem Deus neutro modo agat ex necessitate: quandoquidem agit per intellectum & uoluntatem ac liberè: affirmant tamen hi Doctores, D. Thomam tam hoc loco, quam lib. 2. contra gentes cap. 23. uoluisse, Deum non agere ex necessitate naturae, solum primo modo: ita ut conclusione proposita solum asserere intendat, Deum agere per uoluntatem prauiam cognitionem intellectus, nihil interim curando, utrum agat liberè, nec ne: Neque enim rationes D. Th. hoc loco, praesertim 1. & 3. aliud probant. Ex decisione tamen praecedentis articuli, una cum decisione huius habetur, Deum agere non ex necessitate naturae, etiam secundo modo, ad agere liberè. Cum enim articulo praecedente ostensum sit, Deum non necessarium, sed liberè uelle alia a se, sane si eorum est causa per uoluntatem, hoc est, quia uult ea esse, ut in hoc articulo ostenditur, erit causa liberè res efficiens.

Quicquid tamen dicendum sit de mente Diui Thomae, de fide est, Deum causam esse, non solum per suam uoluntatem, sed etiam liberè res omnes efficiens, ut patet ex illo Psal. 134. Omnia quaecumque uoluit Dominus fecit in caelo, & in terra. Ad Ephesios 1. In quo sorte uocati sumus, praedestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium uoluntatis suae. Sapient. 11. Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu uoluisses. Psalm. 148. Ipse mandauit, & creata sunt: creata autem sunt in tempore, ut constat ex illo Genes. 1. In principio creauit Deus caelum & terram: ergo mandauit liberè: si namque imperium esset naturale, ex aeternitate praecessisset rerum creatio. Mitto pleraque alia Scripturae testimonia, idem rationibus naturalibus aperte demonstrauimus supra q. 2. art. 3. tum ratione 2. & 4. quibus ostendimus Deum esse, tum uel maxime in his, quae post rationem quartam eo loco subieciimus.

Illud aduonebo, ex eo praesertim quod natura agat propter finem, rectè colligi, Deum agere per intellectum & uoluntatem: at nisi simul expendantur ea quae nos loco citato expendimus, non aptè colligetur inde, Deum agere liberè. Etenim si per impossibile ageret per intellectum & uoluntatem, non tamen liberè,

Deus agit per uoluntatem & liberè.

As ex illis quae natura agat propter finem, ab uult colligatur Deum agere liberè.